

Tampereen kaupunki

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/32290/2024

Tampereen kaupungin lausunto hallituksen esityksestä alustatyölaiksi

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi alustatyölaiksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi alustatyölaki. Lailla pantaisiin täytäntöön 23.10.2024 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2831 työehtojen ja työolojen parantamisesta alustatyössä. Alustatyödirektiivillä tavoitellaan alustatyötä tekevien työehtojen ja -olojen parantamista, alustatyötä tekevien henkilöiden oikean ammattiaseman määrittämistä sekä henkilötietojen suojelua alustatyössä.

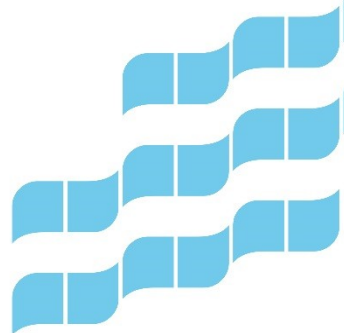
Hallituksen esityksen tavoitteena on alustatyödirektiivin täytäntöönpano Suomessa. Direktiivin tarkoituksena on parantaa työehtoja, työoloja ja henkilötietojen suojaa alustatyössä. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteet, joilla helpotetaan alustatyötä tekevien henkilöiden oikean ammattiaseman määrittämistä ja edistetään läpinäkyvyyttä, oikeudenmukaisuutta, ihmisen suorittamaa valvontaa sekä turvallisuutta ja vastuuvollisuutta alustatyön algoritmijohtamisessa. Direktiivin tavoitteena on lisäksi parantaa alustatyön läpinäkyvyyttä, myös rajat ylittävissä tilanteissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi alustatyölaki, jossa säädettäisiin alustatyötä tekevien asemaa parantavista keinoista. Lakia sovellettaisiin Suomessa tehtävään alustatyöhön riippumatta alustayrityksen sijoittautumispaikasta.

Alustatyötä tekevien henkilöiden oikean ammattiaseman määrittämiseksi säädettäisiin työsuhdeolettamasta, jonka tarkoituksena on helpottaa nykyisiä ammattiaseman määrittelyä koskevia menettelyjä alustatyötä tekevien kannalta.

Lisäksi säädettäisiin algoritmijohtamisen läpinäkyvyyttä parantavista keinoista ja algoritmijohtamisen terveydettä ja turvallisuutta koskevista vaatimuksista. Alustatyötä tekevien henkilötietojen suojaa vahvistettaisiin tietosuoja-asetusta täydentävällä sääntelyllä.

Alustatyötä tekevien oikeuksien tehostamiseksi säädettäisiin vastatoimien kiellosta sekä alustayrityksiä ja välittäjiä koskevista seuraamuksista. Lain

noudattamista valvoisi työsuojeluviranomainen ja erikseen määritellyiltä osin tietosuojavaltuutettu.

Esityksessä ehdotetaan myös kansallista sääntelyä epäasiallisten sopimusehtojen soveltamisen, pimeän työn sekä harmaan talouden torjumiseksi.

Lausunto

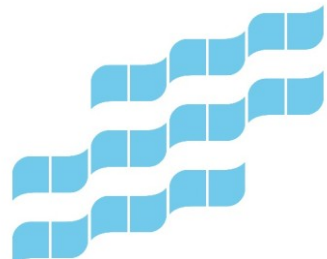
1. Yleiset huomiot

Tampereen kaupunki pitää alustatyön lainsäädäntöesitystä pääpiirteissään kannatettavana ja kansallista alustatyön pelisääntöjen selkeyttämistä tarpeellisenä. Alustatalouden merkitys työmarkkinoilla on kasvanut ja sääntelyllä voidaan parantaa työntekijöiden oikeusturvaa, ehkäistä työperäistä hyväksikäyttöä sekä lisätä kilpailuneutraalisuutta eri toimijoiden välillä.

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että lain toimeenpanossa huomioidaan alustatyön monimuotoisuus sekä se, että alustojen kautta työskentelee sekä työntekijöitä että aidosti itsenäisiä yrittäjiä. On tärkeää tunnistaa selkeästi, milloin alustatyö täyttää työsuhteen ehdot ja milloin kyse on yrittäjyydestä. Sääntelyn ei tulisi tarpeettomasti vaikeuttaa yrittäjyyttä, itsensä työllistämistä tai uusien liiketoimintamallien syntymistä. Työmarkkinoiden ja työllistymisen tapojen sirpaloituessa lainsäädännön tulee olla selkeä ja ennakoitavissa esimerkiksi tilanteissa, joissa ansaitaan samanaikaisesti työsuhteesta ja yrittäjänä. Siirtyminen ansaintatavasta toiseen tulee olla joustavaa ja tämä vaatii, että työsuhteolettama joustaa tilanteen mukaisesti.

Tampereen kaupunki korostaa työsuhteolettaman roolia ja merkityksellisyyttä erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien ammattiaseman oikeinluokittelussa. Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan aiempaan selvitys- ja tutkimustietoon pohjautuen, että alustatyön avoimuus on houkutelut alustatyöhön sellaisia ryhmiä, joille työmarkkinoilla on vähäisesti muita vaihtoehtoja tarjolla. Esimerkkinä tällaisista ryhmistä esityksessä mainitaan kansainväliset opiskelijat ja muut maahan muuttaneet, joilla esimerkiksi lukukausimaksuihin tai oleskelulupaan liittyvistä syistä on taloudellinen pakko työskennellä hyvin pienelläkin palkalla ja huonoilla työehdoilla. Lisäksi esityksessä aiheellisesti huomioidaan, että alustatyöntekijöissä on paljon vastikään maahan muuttaneita, joilla kielitaito ja sopimusehtojen ymmärtäminen voi olla puutteellista. Alustatyössä työntekijöiden asemaa voi osaltaan heikentää myös alustayrityksen määräävä markkina-asema, joka kaventaa alustatyötä tekevien mahdollisuuksia valita ja vaihtaa toisen alustayrityksen palvelukseen.

Oleskeluluvan perumiseen tai jatkoluvan myöntämättä jättämiseen liittyvistä syistä monilla alustatyöntekijöillä saattaa olla hyvin korkea kynnys hakeutua esimerkiksi työllisyyspalveluiden asiakkuuteen tai muun ohjauksen ja neuvonnan piiriin. Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että nämä erityisen heikossa asemassa olevat ryhmät huomioidaan alustatyödirektiivin toimeenpanossa ja alustayritysten lakisäätelyiset vastuut ja velvollisuudet alustatyötä tekevien henkilöiden lakisäätelyisten oikeuksien turvaamiseksi ovat selkeät.

2. Soveltamisala ja määritelmät

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan lakiesityksen määritelmät selkiyttävät alustatyön lainsäädäntöä työssään soveltavien viranomaisten lain tulkintaa. Tampereen kaupungin huomiona on, että työvoimaviranomaiselle epäselvät rajanvedot ja monitulkintaisuus voivat vaikeuttaa yritysneuvontaa, yrittäjyyden arviointia, työttömyysturvaan liittyviä ratkaisuja sekä starttirahaa koskevaa harkintaa. Koska lainsäädäntö tulee olemaan uusi, on tärkeää, että sen käytännön soveltamista ja lain toimeenpanon toteuttamista arvioidaan jatkossa suunnitelmallisesti sekä alustatyöntekijöiden että viranomaistyön näkökulmasta. Lainsäädännön valvontaan tulee kohdentaa riittävät resurssit.

3. Nykytila ja vaikutusten arviointi

Hallituksen esityksessä on ansiokkaasti kuvattu alustatyön nykytilaa, markkinoiden rakennetta sekä alustatyöntekijöiden asemaa Suomessa. Tampereen kaupunki pitää myönteisenä, että vaikutusarvioissa on tunnistettu myös maahan muuttaneiden, opiskelijoiden ja muiden heikommassa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien merkittävä osuus alustatyössä.

Viranomaisvaikutusten osalta esityksessä on tunnistettu vaikutuksia työsuojeluviranomaisen ja tietosuojavaltuutetun toimintaan. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan esityksessä olisi tärkeää arvioida vaikutuksia myös työvoimaviranomaisiin ja kuntien työllisyyspalveluihin sekä KEHA-keskukseen. Toteutessaan alustatyölailla on vaikutuksia työvoimaviranomaisten ja kuntien työllisyyspalveluiden toimintaan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

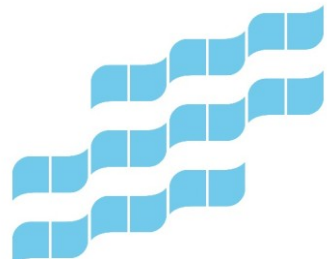
- yrittäjyysneuvonta
- starttirahan myöntäminen
- yrittäjäaseman arviointi
- työttömyysturvaan liittyvät tulkinnot sekä
- asiakkaiden palveluohjaus.

Työvoimaviranomaisille syntyy tarve muun muassa alustatyölakiin liittyvälle lisäkoulutukselle ja ohjeistukselle erityisesti tilanteissa, joissa alustatyöntekijän asemaa arvioidaan työntekijän ja yrittäjän välisellä rajapinnalla.

4. Työsuhdeolettama

Tampereen kaupunki pitää työsuhdeolettamaa hyvänä keinona parantaa alustatyötä tekevien henkilöiden oikeusturvaa tilanteissa, joissa työnteon tosiasialliset olosuhteet viittaavat työsuhteeseen.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan työsuhdeolettaman ei kuitenkaan tule johtaa tilanteeseen, jossa aidosti itsenäinen yrittäjyys tai sivutoiminen yrittäjyys vaikeutuu tarpeettomasti. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että yrittäjäksi ryhtymistä harkitsevat henkilöt saavat selkeää tietoa alustatyön ja yrittäjyyden välisestä suhteesta.

Hallituksen esityksessä ei ole selvitetty esitettyjen muutosten vaikutuksia työvoimaviranomaisten ja KEHA-keskuksen toimintaan. Tästä syystä on haastavaa arvioida, miten esitetyt muutokset ja erityisesti työsuhdeolettama tulisi näkymään työnhakija-asiakkaiden työttömyysturva-asioiden käsittelyssä. Vaikka alustatyössä työskentely jatkossa tulkittaisiin entistä useammin työsuhteeksi, liittyy alustatyöntekijän työttömyysturvaan epävarmuustekijöitä, jotka ovat tärkeää tunnistaa. Esimerkiksi, mikäli henkilön työaika ei ole määritelty, hänet voidaan tulkita kokoaikatyössä olevaksi, jolloin hänellä ei ole oikeutta soviteltuun päivärahaan, vaikka tosiasiallinen työaika olisi osa-aikainen. Alustatyöntekijöiden oikeus työttömyysturvaan tosiasiallisesti osa-aikaisissa työtehtävissä olisi siten edelleen epävarmaa.

5. Välittäjät

Ei lausuttavaa.

6. Alustatyötä tekevän tunnistaminen ja työnteon ehdoista varmistuminen (5 §)

Ei lausuttavaa.

7. Algoritmijohtaminen (6–19 §)

Ei lausuttavaa.

8. Läpinäkyvyys, oikeussuojakeinot ja valvonta (20–33 §)

Ei lausuttavaa.

9. Esitysluonnos muilta osin / muut huomiot

Ei lausuttavaa.

Lisätietoja:

Mari Taverne
palvelujohtaja
Tampereen kaupunki
040 80 12 686
etunimi.sukunimi@tampere.fi

